

Финансылык отчеттуулуктун эл аралык стандарты (IAS) 33 «Акцияга пайда»

Максаты

- 1 Бул стандарттын максаты түрдүү ишканалардын бир отчеттук мезгилдеги ишмердүүлүгүнүн же бир ишкананын түрдүү отчеттук мезгилдеги жыйынтыктарын салыштырууну жеңилдетүү үчүн акцияга пайда тууралуу маалыматты көрсөтүүнүн жана аныктоонун принциптерин белгилөө болуп саналат. Акцияга пайда тууралуу маалымат эсеп саясатында «пайданы» аныктоодо пайдаланылган айырмачылыктардан улам белгилүү бир кемчиликтерге ээ болгонуна карабастан, акцияга пайданы аныктоодо пайдаланылган формуланын бөлүмүн бир түрдүү эсептөө финансылык отчеттуулуктун сапатын жакшыртууга мүмкүнчүлүк берет. Бул стандарт карай турган негизги предмет – акцияга пайданы аныктоодо пайдаланылган формуланын бөлүмүн эсептеп чыгуу.

Колдонуу чөйрөсү

- 2 Бул стандарт
- (a) ишкананын өзүнчө же жеке финансылык отчеттуулугуна карата колдонулууга тийиш:
    - (i) ачык рынокто (жергиликтүү жана регионалдык рынокторду кошо алганда, ички жана чет өлкөлүк фонд биржасында же биржадан тышкаркы рынокто) жүгүртүүдөгү жөнөкөй акцияларга же потенциалдуу жөнөкөй акцияларга же
    - (ii) ачык жүгүртүүдөгү жөнөкөй акцияларды чыгаруу максатында баалуу кагаздар боюнча комиссияга же башка жөнгө салуучу органга өзүнүн финансылык отчеттуулугун көрсөткөн же көрсөтүү процессинде жүргөн; жана
  - (b) башкы ишканасы болгон топтун бириктирилген финансылык отчеттуулугуна:
    - (i) ачык рынокто (жергиликтүү жана регионалдык рынокторду кошо алганда, ички жана чет өлкөлүк фонд биржасында же биржадан тышкаркы рынокто) жүгүртүүдөгү жөнөкөй акцияларга же потенциалдуу жөнөкөй акцияларга же
    - (ii) ачык жүгүртүүдөгү жөнөкөй акцияларды чыгаруу максатында баалуу кагаздар боюнча комиссияга же башка жөнгө салуучу органга өзүнүн финансылык отчеттуулугун көрсөткөн же көрсөтүү процессинде жүргөн.
- 3 Акцияга пайда тууралуу маалыматты ачып көрсөткөн ишкана акцияга өзүнүн пайдасын эсептеп жана тийиштүү маалыматты бул стандартка ылайык ачып көрсөтүүгө милдеттүү.
- 4 Эгерде ишкана «*Бириктирилген финансылык отчеттуулук*» ФОЭС (IAS) 10го жана «*Өзүнчө финансылык отчеттуулук*» ФОЭС (IAS) 27ге ылайык бириктирилген жана өзүнчө финансылык отчеттуулукту көрсөтсө, тиешелүү түрдө, бул стандарт ачып көрсөтүүнү талап кылган маалымат бириктирилген отчеттуулукта камтылган маалыматтын негизинде гана көрсөтүлөт. Өзүнчө финансылык отчеттуулуктун маалыматтарынын негизинде акцияга пайданын көрсөткүчүн ачып көрсөтүү тууралуу чечим кабыл алган ишкана акцияга пайда тууралуу мындай маалыматты жыйынды киреше жөнүндө өзүнүн отчетунда гана көрсөтөт. Ишкана акцияга пайда

тууралуу мындай маалыматты бириктирилген финансылык отчеттуулукта көрсөтпөйт.

- 4А Эгерде ишкана «*Финансылык отчеттуулукту берүү*» ФОЭС (IAS) 1дин (2011-жылдагы түзөтүүнү эске алуу менен) 10А-пунктунда жазылгандай, пайданын же зыяндын беренелерин өзүнчө отчетто көрсөтсө, акцияга пайда тууралуу маалыматты ушул өзүнчө отчетто гана көрсөтөт.

Аныктамалар

- 5 Бул стандартта төмөндөгү терминдер көрсөтүлгөн маанилерде пайдаланылат:

Суюлтулбагандык – конвертацияланчу инструменттер конвертацияланды, опциондор же варранттар аткарылды же жөнөкөй акциялар макулдашылган шарттарды аткаргандан кийин чыгарылды деген божомолдун натыйжасында акцияга пайданын көбөйүшү же акцияга зыяндын азайышы.

Шарты менен акцияларды чыгаруу жөнүндө макулдашуу – белгилүү бир шарттарды аткарууда акцияларды чыгаруу жөнүндө макулдашуу.

Шарты менен чыгарылган жөнөкөй акциялар – шарты менен акцияларды чыгаруу жөнүндө макулдашууда айтылган белгилүү бир шарттарды аткарууда акысыз же анча көп эмес акчалай же башка ордун толтуруу менен чыгарылган жөнөкөй акциялар.

Суюлтуу – конвертациялануучу инструменттер конвертацияланды, опциондор же варранттар аткарылды же жөнөкөй акциялар макулдашылган шарттарды аткаргандан кийин чыгарылды деген божомолдун натыйжасында акцияга пайданын азайышы же акцияга зыяндын көбөйүшү.

Опциондор, варранттар жана алардын эквиваленттери – өз кармоочусуна жөнөкөй акцияларды сатып алууга укук берген финансылык инструменттер.

Жөнөкөй акция – үлүштүк башка бардык инструменттерге карата субординацияланган үлүштүк инструменттер.

Потенциалдуу жөнөкөй акция – өз кармоочусуна жөнөкөй акцияга менчик укугун бере ала турган финансылык инструмент же башка келишим.

Жөнөкөй акцияларга пут-опциондор – өз кармоочусуна белгилүү бир мезгилдин аралыгында аныкталган баада жөнөкөй акцияларды сатуу укугун берүүчү келишимдер.

- 6 Жөнөкөй акциялар өз ээлерине ушул мезгилдин аралыгында пайдага катышууга, мисалы, артыкчылыктуу акциялардын башка түрлөрүнө карата субординацияланган укук берет. Ишкананын жөнөкөй акцияларынын бир нече классы болушу мүмкүн. Бир эле класстагы жөнөкөй акциялардын ээлери дивиденддерди алууга бирдей укукка ээ болот.

- 7 Потенциалдуу жөнөкөй акцияларга төмөндөгүлөр мисал боло алат:

- (a) финансылык милдеттенмелер же үлүштүк инструменттер, анын ичинде жөнөкөй акцияларга конвертацияланчу артыкчылыктуу акциялар;
- (b) опциондор жана варранттар;
- (c) макулдашууда белгиленген шарттарды аткарган учурда чыгарылчу акциялар, мисалы, бизнести же башка активдерди сатып алууда чыгарыла турган акциялар.

- 8 «*Финансылык инструменттер: маалымат берүү*» ФОЭС (IAS) 32де аныкталган терминдер, эгерде башкасы көрсөтүлбөсө, ушул стандартта ФОЭС (IAS) 32нин 11-

пунктунда аныкталган маанилерде пайдаланылат. ФОЭС (IAS) 32 финансылык инструментти, финансылык активди, финансылык милдеттенмелерди, ошондой эле үлүштүк инструментти аныктайт жана бул аныктамаларды колдонуу боюнча көрсөтмө берет. «Адилет наркты баалоо» ФОЭС (IFRS) 13 адилет наркты аныктайт жана бул аныктамаларды колдонуу боюнча талаптарды белгилейт.

Баалоо

Акцияга базалык пайда

- 9 Ишкана туунду ишкананын жөнөкөй акциясынын кармоочуларынын үлүшүнө туура келген маалыматтар боюнча, эгерде мындай көрсөткүч көрсөтүлсө, ишмердүүлүгү улантылып жаткан капиталдагы катышуучулардын үлүшүнө туура келген пайдалар же зыяндар тууралуу маалыматтар боюнча акцияга базалык пайданы эсептейт.
- 10 Акцияга базалык пайда башкы ишкананын жөнөкөй акцияларынын кармоочуларынын үлүшүнө таандык пайданы же зыянды (алым) мезгилдин ичинде жүгүртүүдө турган жөнөкөй акциялардын орточо алынган санына (бөлүм) бөлүү жолу менен эсептелет.
- 11 Акцияга базалык пайда тууралуу маалыматты ачып көрсөтүүнүн максаты отчеттук мезгилде бул ишкананын ишмердүүлүгүнүн натыйжасындагы башкы ишкананын жөнөкөй ар бир акциясына туура келген үлүшү тууралуу түшүнүк берүүдө турат.

Пайда

- 12 Акцияга базалык пайданы эсептөө максаттары үчүн башкы ишкананын жөнөкөй акцияларын кармоочулардын төмөндөгүлөрдөгү үлүшү:
- (a) башкы ишкананын үлүшүнө туура келген улантылып жаткан ишмердүүлүктүн пайдасындагы же зыянындагы; жана
- (b) башкы ишкананын үлүшүнө туура келген пайдадагы же зыяндагы – булар:
- (a) жана (b) пунктчаларында эскертилген салык салынгандан кийинки артыкчылыктуу акциялар боюнча дивиденддерге ондоп-түзөлгөн суммалар, артыкчылыктуу акциялар боюнча эсептөөдөн келип чыккан айырмалар жана үлүштүк инструменттер катары классификацияланган артыкчылыктуу акцияларга байланышкан башка ошол сыяктуу факторлор.
- 13 Башкы ишкананын жөнөкөй акцияларынын кармоочуларынын үлүшүнө туура келген мезгилдеги пайданы же зыянды эсептөөдө пайда салыгы боюнча чыгашаларды жана милдеттенмелер катары классификацияланган (ФОЭС (IAS) 1ди караңыз) артыкчылыктуу акциялар боюнча дивиденддерди кошо алганда, мезгил аралыгында таанылган башкы ишкананын жөнөкөй акцияларынын кармоочуларынын үлүшүнө туура келген кирешелердин жана чыгашалардын бардык беренелери эске алынат.
- 14 Пайдадан же зыяндан кемитилүүчү салык салуудан кийин артыкчылыктуу акциялар боюнча дивиденддердин суммасына төмөндөгүлөр кирет:
- (a) кумулятивдүү эмес артыкчылыктуу акциялар боюнча мезгил ичинде жарыя кылынган дивиденддердин салык салынгандан кийинки суммасы; жана
- (b) бул мезгил аралыгындагы, жарыя кылынганга же жарыя кылынбагандыгына карабастан, кумулятивдүү артыкчылыктуу акциялар боюнча салык салынгандан кийинки суммадагы дивиденддер. Мезгил ичиндеги артыкчылыктуу акциялар боюнча дивиденддерге мурдагы мезгил үчүн учурдагы мезгилде төлөнүп берилген же жарыя кылынган кумулятивдүү артыкчылыктуу акциялар боюнча дивиденддер кирбейт.

- 15 Ишканага дисконт менен артыкчылыктуу акциялар боюнча сатуусун компенсациялоо үчүн оболу төмөнкү дивиденддер төлөнгөн же инвесторлорго премия менен бул акцияларды сатып алуусун компенсациялоо үчүн кийинки кыйла кеч мезгилде рыноктогудан жогору дивиденд төлөнүп берилген артыкчылыктуу акциялар кээде дивиденддердин ченеми өскөн артыкчылыктуу акциялар деп аталат. Баштапкы эмиссиялык дисконттун бардык суммасынын амортизациясы же дивиденддердин ченеми өскөн артыкчылыктуу акциялар боюнча премиялар натыйжалуу пайыздык ставка ыкмасынын негизинде бөлүштүрүлбөгөн пайдада чагылдырылат жана акцияга пайданы эсептөө максаттары үчүн артыкчылыктуу акциялар боюнча дивиденддер болуп саналат.
- 16 Ишкана өзүнүн артыкчылыктуу акцияларын алардын ээлерине тендердик сунуш жасап кайра сатып алышы мүмкүн. Артыкчылыктуу акциялардын кармоочуларына – акционерлерге төлөнүп берилген адилет наркы артыкчылыктуу акциялардын баланстык наркынан ашып кетиши артыкчылыктуу акциялардын кармоочуларынын кирешеси болуп саналат жана ишкананын бөлүштүрүлбөгөн пайдасынын курамында эсепке алынат. Бул сумма башкы ишкананын жөнөкөй акцияларынын үлүшүнө туура келген пайданы же зыянды эсептөөдө кемитилет.
- 17 Ишкана конвертациялануучу артыкчылыктуу акцияларды мөөнөтүнөн мурда конвертациялоону конвертациялоонун баштапкы шартын жакшыртуу жолу менен же кошумча ордун толтурууну төлөп берүү жолу менен өбөлгөлөй алат. Жөнөкөй акциялардын акционер-кармоочуларына төлөнүп берилген адилет наркы же акционерлерге төлөнүп берилген башка ордун толтуруусу жөнөкөй акциялардын баланстык наркынан ашып кетиши конвертациялоонун баштапкы наркына ылайык чыгарылган артыкчылыктуу акциялардын кармоочуларынын кирешеси болуп саналат жана башкы ишкананын жөнөкөй акцияларынын үлүшүнө туура келген пайданын же зыянын курамында эсепке алынат.
- 18 Артыкчылыктуу акциялардын баланстык наркынын аларды тындыруу үчүн төлөнүп берилген ордун толтуруунун адилет наркынан ашып кетиши башкы ишкананын жөнөкөй акцияларынын үлүшүнө туура келген пайданы көбөйтөт же зыянды азайтат.

Акциялар

- 19 **Акцияга базалык пайданы эсептөө максаттары үчүн жөнөкөй акциялар мезгил аралыгында жүгүртүүдөгү жөнөкөй акциялардын орточо алынган саны катары эсептелет.**
- 20 Мезгил аралыгында жүгүртүүдөгү жөнөкөй акциялардын орточо алынган санын пайдалануу ар бир белгилүү бир учурда акциялардын көбүрөөк же азыраак саны жүгүртүүдө болгондугунун натыйжасында мезгил аралыгында акционердик капиталдын өлчөмүнүн өйдө-ылдый болуу мүмкүнчүлүгүн чагылдырат. Мезгил аралыгында жүгүртүүдөгү жөнөкөй акциялардын орточо алынган саны – мезгилдин башталышына карата жүгүртүүдө болгон, акциялардын санына ондоп-түзөлгөн, ошол мезгилдин аралыгында кайра сатып алынган же чыгарылган, мезгил фактору боюнча таразалоо коэффициентине көбөйтүлгөн жөнөкөй акциялардын саны. Мезгил фактору боюнча өлчөө коэффициенти – мезгилдеги күндөрдүн санынан пайызы түрүндө акциялар жүгүртүүдө жүргөн күндөрдүн саны; көп учурларда бул орточо алынган сумманын алгылыктуу жакындаштырылган мааниси пайдаланылышы мүмкүн.
- 21 Адатта акциялар орточо алынган акциялардын эсебине ордун толтурууга карата дебитордук карыз пайда болгон учурдан тартып (б.а. эреже катары алардын чыккан күнүнөн тартып) киргизилет, мисалы:
- (a) акча каражаттарына чыгарылган жана сатылган жөнөкөй акциялар бул суммага карата дебитордук карыз пайда болгон учурдан тартып эсепке кошулат;
  - (b) жөнөкөй же артыкчылыктуу акциялар боюнча дивиденддерди ыктыярдуу кайра инвестициялоонун натыйжасында чыгарылган жөнөкөй акциялар бул дивиденддер кайра инвестицияланганда эсепке кошулат;

- (c) карыздык инструментти жөнөкөй акцияларга конвертациялоонун натыйжасында чыгарылган жөнөкөй акциялар бул инструмент боюнча пайыздарды чегерүү токтотулган учурдан тартып эсепке кошулат;
- (d) пайыздардын же башка финансылык инструменттер боюнча карыздын негизги суммасынын ордуна чыгарылган жөнөкөй акциялар пайыздарды чегерүү токтотулган учурдан тартып эсепке кошулат;
- (e) ишкананын кандайдыр бир милдеттенмесинин ордуна чыгарылган жөнөкөй акциялар төлөгөн күндөн тартып эсепке кошулат;
- (f) ишкананын акча каражаттарынан айырмалуу, сатылып алынган активдин ордун толтуруу катары чыгарылган жөнөкөй акциялар сатып алууну тааныган учурдан тартып эсепке кошулат; жана
- (g) ишканага көрсөткөн кызматтын ордуна чыгарылган жөнөкөй акциялар бул кызматтар көрсөтүлгөн сайын эсепке кошулат.

Жөнөкөй акцияларды эсепке кошуу күнү аларды чыгаруу мөөнөтүнө жана шарттарына байланыштуу болот. Чыгарууга байланыштуу келишимдин мазмуну чоң мааниге ээ.

- 22 Бизнестерди бириктиргенде ордун толтуруунун бөлүгү катары берилип, чыгарылган жөнөкөй акциялар орточо алынган акциялардын санын эсептөөгө сатып алынган күндөн тартып кошулат. Бул сатып алуучу жыйынды кирешеси тууралуу өзүнүн отчетуна сатып алынган ишкананын пайдасы жана зыяны тууралуу маалыматтарды ушул күндөн тартып кошкондугу менен байланышкан.
- 23 Милдеттүү түрдө конвертацияланган инструментти конвертациялагандан кийин чыгарыла турган жөнөкөй акциялар акцияга базалык пайданын эсебине тийиштүү келишимди түзгөн күндөн тартып кошулат.
- 24 Шарты менен чыгарылган акциялар зарыл болгон бардык шарттарды (б.а. белгилүү бир окуялар болгондон мурда эмес) аткарган күндөн тартып гана жүгүртүүдө деп эсептелет жана акцияга базалык пайданын эсебине киргизилет. Канча бир убакыт өткөндөн кийин чыгарыла турган акциялар шарты менен чыгарылган акциялар болуп саналбайт, анткени зарыл болгон убакыт өтөт деген айкын эместик жок. Белгилүү бир шарттарда кайтарылууга (б.а. чакырып алууга) тийиш болгон жүгүртүүдө жүргөн жөнөкөй акциялар жүгүртүүдө жүргөн деп эсептелбейт жана бул акциялар чакырып алууга тийиш болбой калган күнгө чейин акцияга базалык пайданын эсебине киргизилбейт.
- 25 [Алып салынды]
- 26 **Жүгүртүүдөгү жөнөкөй акциялардын орточо алынган саны учурда жана отчеттуулукта көрсөтүлгөн бардык мезгилдер бою, ишкананын ресурстарын тийиштүү өзгөртпөстөн, жүгүртүүдөгү жөнөкөй акциялардын санын өзгөртүүгө алып келген потенциалдуу жөнөкөй акцияларды конвертациялоодон тышкары бардык окуяларды эсепке алуу менен оңдоп-түзөтүлөт.**
- 27 Ишкананын ресурстарын тийиштүү өзгөртпөстөн жөнөкөй акцияларды чыгаруу же жүгүртүүдөгү жөнөкөй акциялардын санын азайтууга мүмкүн. Төмөндөгүлөр мисал болуп саналат:
  - (a) капиталдаштыруу же бонустук эмиссия (кээде дивиденддерди акциялар менен төлөп берүү деп аталган);
  - (b) бонустук эмиссиянын кандайдыр бир башка эмиссиядагы элементи, мисалы, колдо болгон акционерлерге кошумча акцияларды жеңилдетип чыгарууда;
  - (c) акцияларды майдалоо; жана

- (d) акцияларды кайра артка майдалоо (консолидациялоо).
- 28 Акцияларды капиталдаштырууда, бонустук эмиссияда же майдалоодо жөнөкөй акциялар буга чейин болгон акционерлерге кошумча төлөөсүз чыгарылат. Ошондуктан жөнөкөй акциялардын жүгүртүүдөгү саны ишкананын ресурстарын көбөйтпөй туруп өсөт. Бул окуяга чейин жүгүртүүдө жүргөн жөнөкөй акциялардын саны, эгерде бул окуя көрсөтүлгөн мезгилдердин эң башында болгон сыяктуу, жүгүртүүдөгү жөнөкөй акциялардын саны пропорционалдуу өзгөрүүсүнө карата оңдоп-түзөтүлөт. Мисалы, экиге бир катышта бонустук эмиссияда жөнөкөй акциялардын жаңы санын алуу үчүн жүгүртүүдөгү жөнөкөй акциялардын эмиссияга чейинки саны үчкө көбөйтүлөт же кошумча жөнөкөй акциялардын санын алуу үчүн экиге көбөйтүлөт.

- 29 Жөнөкөй акцияларды бириктирүү, адатта, ишкананын ресурстарын тийиштүү азайтпай туруп, жүгүртүүдөгү жөнөкөй акциялардын санын азайтат. Бирок операциянын жалпы жыйынтыгы – акцияларды адилет наркы менен кайра сатып алуу болсо, анда жүгүртүүдөгү жөнөкөй акциялардын саны азайганы ишкананын ресурстары тийиштүү азайгандыгынын натыйжасы болуп саналат. Акцияларды бириктирүүнү атайын дивиденддерди төлөп берүү менен айкалыштыруу буга мисал боло алат. Жүгүртүүдөгү жөнөкөй акциялардын орточо алынган саны мындай айкалыштырылган операция жасалган мезгилде атайын дивиденддерди таануу күнүнөн тартып жөнөкөй акциялардын саны азайганын эсепке алуу менен оңдоп-түзөтүлөт.

Акцияга суюлтулган пайда

- 30 **Ишкана акцияга суюлтулган пайданы башкы ишкананын жөнөкөй акцияларынын кармоочуларынын үлүшүнө туура келген пайдалар же зыяндар тууралуу маалыматтар жана эгерде мындай көрсөткүч көрсөтүлсө, улантылып жаткан ишмердүүлүгүнөн улам капиталдагы бул катышуучулардын үлүшүнө туура келген пайдалар же зыяндар тууралуу маалыматтар боюнча эсептеп чыгат.**
- 31 **Акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө ишкана башкы ишкананын жөнөкөй акцияларынын кармоочуларынын үлүшүнө туура келген пайдаларды же зыяндарды, ошондой эле жүгүртүүдөгү акциялардын орточо алынган санына бардык суюлтулган потенциалдык жөнөкөй акциялардын таасирин эсепке алуу менен оңдоп-түзөйт.**
- 32 Акцияга суюлтулган пайданы эсептөөнүн максаты акцияга базалык пайданы эсептөө максаты менен ылайыкталат – бул мезгил аралыгында жүгүртүүдөгү бардык суюлтулган потенциалдык жөнөкөй акциялардын таасирин эске алуу менен, ишкананын ишмердүүлүгүнүн натыйжалуулугу боюнча ар бир жөнөкөй акциянын үлүшү тууралуу түшүнүк берүү. Натыйжада:

- (a) башкы ишкананын жөнөкөй акцияларынын кармоочуларынын үлүшүнө туура келген пайда же зыян суюлтулган потенциалдык жөнөкөй акцияларга карата салык салынгандан кийинки суммасына ошол мезгилде таанылган дивиденддердин жана пайыздардын суммасына көбөйөт жана суюлтулган потенциалдык жөнөкөй акцияларды конвертациялоонун натыйжасы болушу мүмкүн болгон кирешелердин же чыгашалардын бардык өзгөрүүлөрүнө карата оңдоп-түзөтүлөт; жана
- (b) жүгүртүүдөгү жөнөкөй акциялардын орточо алынган саны бардык суюлтулган потенциалдык жөнөкөй акцияларды конвертациялаган учурда жүгүртүүдө болуп калган жүгүртүүдөгү кошумча жөнөкөй акциялардын орточо алынган санына көбөйөт.

Пайда

- 33 **Акцияга суюлтулган пайданы эсептөө үчүн ишкана 12-пунктка ылайык эсептелген, салык алып салынган төмөндөгү беренелердин таасирин эсепке алуу менен, башкы ишкананын жөнөкөй акцияларын кармоочулардын үлүшүнө туура келген пайданы же зыянды оңдоп-түзөйт:**

- (a) 12-пунктка ылайык эсептелген, башкы ишкананын жөнөкөй акцияларынын кармоочуларынын үлүшүнө туура келген пайданы же зыянды эсептөөдө алып салынган суюлтулган потенциалдуу жөнөкөй акцияларга байланыштуу дивиденддерди же башка беренелерди;
  - (b) суюлтулган потенциалдык жөнөкөй акцияларга карата мезгил үчүн таанылган пайыздарды; жана
  - (c) суюлтулган потенциалдуу жөнөкөй акцияларды конвертациялоого алып келиши мүмкүн болгон бардык башка кирешелерди же чыгашаларды.
- 34 Потенциалдуу жөнөкөй акцияларды жөнөкөй акцияларга конвертациялагандан кийин 33(a) – (c) пунктунда аныкталган беренелер башка пайда болбойт. Анын ордуна жаңы жөнөкөй акциялардын кармоочулары башкы ишкананын жөнөкөй акцияларынын кармоочуларынын үлүшүнө туура келген пайдага же зыянга катышууга укук алышат. Ошондуктан 12-пунктка ылайык эсептелген башкы ишкананын жөнөкөй акцияларын кармоочулардын үлүшүнө туура келген пайда же зыян жана аларга байланыштуу салыктар 33(a) - (c) пунктунда көрсөтүлгөн беренелерге оңдоп-түзөтүлөт. Потенциалдуу жөнөкөй акцияларга байланыштуу келип чыккан чыгашалар натыйжалуу пайыздык ставка (ФОЭС (IFRS) 9ду караңыз) методуна ылайык, эсепке алынган операциялык жана дисконттор боюнча чыгымдарды камтыйт.

- 35 Потенциалдуу жөнөкөй акцияларды конвертациялоо кирешелердин же чыгашалардын тийиштүү өзгөрүшүнө алып келиши мүмкүн. Мисалы, потенциалдуу жөнөкөй акцияларга байланыштуу пайыздык чыгашалардын кыскарышына жана бул кыскаруудан улам кызматкерлердин пайдага сөзсүз катышуу программасына байланыштуу пайданын өсүшүнө же зыяндын азайышына алып келиши мүмкүн. Акцияга суюлтулган пайданы эсептөө максаттары үчүн башкы ишкананын жөнөкөй акцияларын кармоочулардын үлүшүнө туура келген пайда же зыян мындай кирешелердин же чыгашалардын бардык өзгөрүүсүнө карата оңдоп-түзөтүлөт.

Акциялар

- 36 Акцияга суюлтулган пайданы эсептөө максаттары үчүн жөнөкөй акциялардын саны 19 жана 26-пункттарга ылайык эсептелген, суюлтулган потенциалдуу жөнөкөй акцияларды жөнөкөй акцияларга конвертациялоодо чыгарылган жөнөкөй акциялардын орточо алынган санына кошулуп, жөнөкөй акциялардын орточо алынган саны катары аныкталат. Эгерде бул окуя кийинчерээк болсо, суюлтулган потенциалдуу жөнөкөй акциялар жөнөкөй акцияларга потенциалдуу жөнөкөй акциялардын эмиссиясы болгон күнү же мезгилдин башталышында конвертацияланган катары эсептелет.
- 37 Суюлтулган потенциалдуу жөнөкөй акциялар көрсөтүлгөн ар бир мезгил үчүн өзүнчө аныкталат. Жылдын башталыш күнүнөн тийиштүү күнгө чейинки мезгилдеги көрсөткүчүн эсептөөгө кошулган суюлтулган потенциалдуу жөнөкөй акциялардын саны ар бир аралык мөөнөттү эсептөөдө суюлтулган потенциалдуу жөнөкөй акциялардын орточо алынган санынын маанисине барабар болбойт.
- 38 Потенциалдуу жөнөкөй акциялар жүгүртүүдө жүргөн мезгилдерде бааланат. Бул мезгилдин аралыгында жокко чыгарылган же күчүн жоготкон потенциалдуу жөнөкөй акциялар алар жүгүртүүдө жүргөн мезгилдин бөлүгүнүн аралыгында гана акцияга суюлтулган пайданы эсептөөгө кошулат. Бул мезгилдин аралыгында жөнөкөй акцияларга конвертацияланган потенциалдуу жөнөкөй акциялар бул мезгилдин башталышынан тартып конвертация жасалган күнгө чейин акцияга суюлтулган пайданы эсептөөгө кошулат; конвертацияланган күндөн тартып жөнөкөй акциялар акциянын базалык пайдасы катары, ошондой эле суюлтулган пайда катары эсепке кошулат.
- 39 Суюлтулган потенциалдуу жөнөкөй акцияларды конвертациялоонун жыйынтыгында чыгарылган жөнөкөй акциялардын саны потенциалдуу жөнөкөй акцияларды чыгаруу шарттары менен аныкталат. Конвертациялоонун бирден ашык базиси болгондо эсептөө

жүргүзүүдө потенциалдуу жөнөкөй акциялардын кармоочуларынын көз карашынан алганда эң пайдалуу конвертациялоо коэффициенттери же аткаруу баасы пайдаланылат.

- 40 Туунду ишкана, биргелешкен ишкана же ассоциацияланган ишкана башкы ишкана болбогон же инвестиция объектисине биргелешип контроль жүргүзгөн инвестор же ага олуттуу таасири болгон жактарга потенциалдуу жөнөкөй акциялар туунду ишкананын, биргелешкен ишкананын же ассоциацияланган ишкананын жөнөкөй акцияларына же башкы ишкананын же инвестиция объектисине биргелешип контроль жүргүзгөн инвестор же ага олуттуу таасири болгон (б.а. отчет берүүчү ишкананын жөнөкөй акцияларына) инвестордун жөнөкөй акцияларына конвертацияланган потенциалдуу жөнөкөй акцияларды чыгарышы мүмкүн. Эгерде туунду ишкананын, биргелешкен ишкананын же ассоциацияланган ишкананын потенциалдуу жөнөкөй акциялары отчет берген ишкананын акциясынын базалык пайдасына суюлтуу таасирин берсе, алар акцияга суюлтулган пайданы эсептөөгө кошулат.

Суюлтулган потенциалдуу жөнөкөй акциялар

- 41 **Потенциалдуу жөнөкөй акцияларды жөнөкөй акцияларга конвертациялоо акцияга пайданы азайтууга алып келгенде же улантылып жаткан ишмердүүлүктөн акцияга зыянды көбөйтүүгө алып келгенде гана суюлтулган деп эсептелет.**

- 42 Ишкана улантылып жаткан ишмердүүлүктөн акцияга башкы ишкананын үлүшүнө туура келген пайданы же зыянды потенциалдуу жөнөкөй акциялар суюлтулуучу же суюлтулбоочу болуп саналарын аныктоодо контролдук көрсөткүч катары пайдаланат. Улантылып жаткан ишмердүүлүктөн башкы ишкананын үлүшүнө туура келген пайда же зыян 12-пунктка ылайык оңдоп-түзөлөт жана ишмердүүлүгүн токтотконго тийиштүү беренелерди камтыбайт.

- 43 Эгерде потенциалдуу жөнөкөй акцияларды жөнөкөй акцияларга конвертациялоо акцияга пайданы көбөйтүүгө алып келгенде же улантылып жаткан ишмердүүлүктөн акцияга чыгашаны азайтууга алып келгенде суюлтулбаган болуп саналат. Акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө акцияга пайдага суюлтуу таасирин тийгизген потенциалдуу жөнөкөй акцияларды мындай конвертациялоо, аткаруу же башка чыгаруулар эсепке алынбайт.

- 44 Потенциалдуу жөнөкөй акциялар суюлтулган же суюлтулбаган болуп саналабы дегенди аныктоодо потенциалдуу жөнөкөй акциялардын ар бир чыгарылышы же сериясы жалпысынан эмес, өз-өзүнчө каралат. Потенциалдуу жөнөкөй акциялар аларды кароонун ыраатына жараша суюлтулган же суюлтулбаган болушу мүмкүн. Ошондуктан акцияга базалык пайданы суюлтуунун максималдуу таасирин көрсөтүү үчүн потенциалдуу жөнөкөй акциялардын ар бир чыгарылышы же сериясы эң көп бөлүштүрүлүүчүдөн тартып эң аз суюлтулган тартибинде каралат, б.а. 'кошумча акцияга эң төмөнкү пайда' менен суюлтулган потенциалдуу жөнөкөй акциялар акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө кошумча акцияга эң жогорку пайда менен суюлтулган акциялар эсепке киргизилгенге чейин кошулат. Опциондор жана варранттар, адатта, эсепке биринчи кошулат, анткени алар формуланы эсептөөдө пайдаланылчу алымга таасир этпейт.

Опциондор, варранттар жана алардын эквиваленттери

- 45 **Акцияга суюлтулган пайданы эсептөөнүн максаттары үчүн ишкананын суюлтулган опциондору жана варранттары аткарылгандыгы тууралуу божомолдор жасалат. Бул инструменттерден болжолдонгон келип түшүүлөр жөнөкөй акцияларды чыгаруудан алынган алардын бул мезгилдин аралыгындагы орточо рыноктук баада ордун толтуруусу катары каралат. Чыгарылган жөнөкөй акциялардын саны менен бул мезгилдеги жөнөкөй акциялардын орточо рыноктук баасында чыгарылган жөнөкөй акциялардын санынын ортосундагы айырма ордун толтуруусуз жөнөкөй акциялардын эмиссиясы катары каралууга тийиш.**

- 46 Эгерде аларды аткаруу жөнөкөй акциялардын бул мезгилдеги ортодон төмөн рынок баасы боюнча жөнөкөй акциялардын эмиссиясына алып келсе, опциондор менен варранттар

суюлтулган болуп саналат. Суюлтулган сумма – эмиссиянын баасынан кемитилген жөнөкөй акциялардын бул мезгилдеги орточо рыноктук баасы. Ошондуктан акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө потенциалдуу жөнөкөй акциялар төмөндөгү компоненттерди камтыйт деп эсептелинет:

- (a) жөнөкөй акциялардын бул мезгилдеги орточо рыноктук баасы боюнча белгилүү бир сандагы жөнөкөй акциялардын эмиссиясы тууралуу келишим. Мындай жөнөкөй акциялар туура бааланган деп эсептелет жана суюлтулуучу да, суюлтпоочу дагы болуп саналбайт. Акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө бул акциялар эсепке алынбайт.
  - (b) ордун толтуруусуз сатылуучу калган жөнөкөй акциялардын эмиссиясы тууралуу келишим. Мындай жөнөкөй акцияларды чыгаруу ордун толтурууга алып келбейт жана жүгүртүүдөгү жөнөкөй акциялардын ээлеринин үлүшүнө туура келген пайдага же зыянга эч кандай таасир этпейт. Ошондуктан мындай акциялар суюлтулган болуп саналат жана акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө алардын саны жүгүртүүдөгү жөнөкөй акциялардын санына кошулат.
- 47 Жөнөкөй акциялардын бул мезгилдеги орточо рыноктук баасы опциондор менен варранттардын аткаруу баасынан ашпаганда (б.а. алар «акчалуу» болгондо) гана опциондор менен варранттар суюлтуу таасирин берет. Жөнөкөй акциялардын баасы өзгөргөндө мурдагы мезгилдер үчүн акцияга пайда ретроспективдүү түрдө кайра эсептелбейт.
- 47А «Акцияларга негизделген төлөмдөр» ФОЭС (IFRS) 2 пайдаланылчу акцияларга опциондор үчүн жана акциялардын негизиндеги төлөмдөр тууралуу башка макулдашуулар 46-пунктта эскертилген эмиссиянын баасы жана 47-пунктта эскертилген аткаруу баасы акцияга опциондун шарттары боюнча же акциянын негизинде төлөп берүү тууралуу башка макулдашуу боюнча клечекте ишканага жеткирип берилчү бардык товарлардын жана кызмат көрсөтүүлөрдүн адилет наркын (ФОЭС (IFRS) 2ге ылайык бааланган) камтууга тийиш.
- 48 Кызматкерлердин бекитилген же аныкталган шарттар менен же жөнөкөй акцияларына укуктары өткөрүлүп берилбеген акциялардын опциондору, эгерде аларды кызматкерлерге берүү укуктардын өтүү шарттарын сактоого байланыштуу болсо дагы, акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө опциондор катары каралат. Алар берилген күндөн тартып жүгүртүүдө жүргөн катары эсептелет. Натыйжалуулукка жетүү шарттарын сактаганда кызматкерлерге берилген акцияларга опциондор шарты менен чыгарылган акциялар деп эсептелет, себеби аларды чыгаруу мезгилдин өтүшү менен, ошондой эле белгилүү бир шарттарды аткаруу менен шартталган.
- Конвертациялануучу инструменттер*
- 49 Конвертациялануучу инструменттердин суюлтуу таасири 33 жана 36-пункттарга ылайык акцияга суюлтулган пайдада чагылдырылат.
- 50 Конвертациялануучу артыкчылыктуу акциялар мындай акциялар боюнча конвертациялоодон алынган жөнөкөй бир акцияга эсептөөдө жарыяланган же учурдагы мезгилде топтолгон дивиденддер акцияга базалык пайдадан көп болсо, бардык учурда суюлтулбаган болуп саналат. Ушул сыяктуу конвертацияланган карыздык инструмент конвертациялоодон алынган жөнөкөй бир акцияга эсептөөдө карыз боюнча пайыздар (салыктарды жана башка кирешелердин жана чыгашалардын өзгөрүүсүн кемиткенден кийин) акцияга базалык пайдадан көп болсо, бардык учурда суюлтулбаган болуп саналат.
- 51 Конвертациялануучу артыкчылыктуу акцияларды сатып алуу жана өбөлгөлөнгөн конвертациялоо мурда жүгүртүүдө жүргөн конвертациялануучу артыкчылыктуу акциялардын бир бөлүгүнө гана таасир этиши мүмкүн. Мындай учурларда жүгүртүүдөгү артыкчылыктуу калган акциялар суюлтулган болуп саналаарын аныктоо максаттары үчүн 17-пунктта эскертилген кандай болбосун кошумча ордун толтуруу сатылып алынчу же

конвертацияланчу акцияларга тиешелүү болот. Кайра сатып алынган же конвертациялануучу акциялар кайра сатылып алынбаган жана конвертацияланбаган акциялардан өзүнчө каралат.

Шарты менен чыгарылуучу акциялар

- 52 Акцияга базалык пайданы эсептегендей эле, шарттар менен чыгарылган жөнөкөй акциялар жүгүртүүдө жүргөн деп эсептелет жана белгиленген шарттарды аткарган учурда (б.а. эгерде белгилүү бир окуялар болгондо) акцияга суюлтулган пайданы эсептөөгө кошулат. Шарты менен чыгарылган акциялар мезгилдин башталышынан тартып (же шарты менен акцияларды чыгаруу тууралуу келишимди түзгөн күндөн тартып, эгерде бул кийин болсо) эсепке алынат. Эгерде бул шарттар аткарылбаса, акцияга суюлтулган пайданы эсептөөгө кошулчу шарты менен чыгарылуучу акциялардын саны, эгерде мезгилдин аягы шарттардын аракет мөөнөтү аяктаганы менен дал келсе, чыгарыла турган акциялардын санынын негизинде аныкталат. Эгерде шарттар алардын аракетинин мөөнөтүнүн акырына карата аткарылбаса, кайра эсептөөгө уруксат берилбейт.
- 53 Эгерде шарттар менен чыгарылган акцияларды чыгаруу мезгил аралыгындагы пайданын белгилүү бир көрсөткүчүн сактоо менен шартталса жана эгерде ишкана бул көрсөткүчкө отчеттук мезгилдин акырында жетишсе, бирок аны отчеттук күндөн кийин дагы белгилүү бир мезгил аралыгында сактап турууга милдеттүү болсо, анда акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө бул кошумча чыгарылган жөнөкөй акциялар суюлтуу таасири бар болсо, жүгүртүүдө жүргөн деп эсептелет. Бул учурда акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө, эгерде отчеттук мезгилдин акырына карата пайда шарттардын аракеттенүү мезгилинин акырындагы пайдага барабар болсо, чыгарылышы мүмкүн болгон жөнөкөй акциялардын саны пайдаланылат. Алдыдагы мезгилде пайда өзгөрүшү мүмкүн болгондуктан, мындай шарты менен чыгарылуучу акциялар шарттардын аракеттенүү мөөнөтүнүн акырына чейин акцияга базалык пайданы эсептөөгө кошулбайт, анткени зарыл шарттардын бардыгы эле аткарылган эмес.
- 54 Шарты менен чыгарылуучу жөнөкөй акциялардын саны жөнөкөй акциялардын келечектеги рыноктук баасына көз каранды болушу мүмкүн. Мындай учурда акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө суюлтуу таасири бар болсо, эгерде отчеттук мезгилдин акырындагы рыноктук баасы шарттардын аракеттенүү мезгилинин акырындагы рыноктук баасына барабар болсо, чыгарылышы мүмкүн болгон жөнөкөй акциялардын саны пайдаланылат. Эгерде акцияларды чыгаруу шарттары отчеттук мезгилдин алкагынан чыккан убакыт аралыгындагы орточо рынок баасына негизденсе, анда өтүп кеткен убакыт аралыгындагы орточо баа пайдаланылат. Алдыдагы мезгилде акциялардын рыноктук баасы өзгөрүшү мүмкүн болгондуктан, шарты менен чыгарылуучу мындай жөнөкөй акциялар шарттардын аракеттенүү мөөнөтүнүн акырына чейин акцияга базалык пайданы эсептөөгө кошулбайт, анткени зарыл шарттардын бардыгы эле аткарылган эмес.
- 55 Шарты менен чыгарылган жөнөкөй акциялардын саны жөнөкөй акциялардын келечектеги пайдасына жана келечектеги бааларына көз каранды болушу мүмкүн. Мындай учурларда акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө колдонулчу жөнөкөй акциялардын саны эки шарттын тең аткарылышын (б.а. азыркы учурга пайданы жана отчеттук мезгилдин акырына карата учурдагы рынок баасын) эсепке алуу менен эсептелет. Шарттар менен чыгарылган жөнөкөй акциялар эки шарт тең аткарылган учурда гана акцияга суюлтулган пайданы эсептөөгө кошулат.
- 56 Башка учурларда шарты менен чыгарылуучу жөнөкөй акциялардын саны пайда же рыноктук баа менен байланышпаган шарттардын аткарылышына көз каранды болот (мисалы, белгилүү бир сандагы дүкөн ачууга). Мындай учурларда шарттарды аткаруунун учурдагы статусу шарттардын аракеттенүү мөөнөтүнүн акырына чейин өзгөрүүсүз калат деген божомолдон улам, отчеттук мезгилдин акырындагы бул статуска жараша шарты менен чыгарылуучу жөнөкөй акциялар акцияга суюлтулган пайданы эсептөөгө кошулат.
- 57 Шарты менен чыгарылуучу потенциалдуу жөнөкөй акциялар (шарттар менен акцияларды чыгаруу тууралуу келишимде каралгандардан тышкары, мисалы, шарттар менен

чыгарылган конвертацияланчу инструменттер) акцияга суюлтулган пайданы эсептөөгө төмөндөгүдөй кошулат:

- (a) ишкана шарттар менен чыгарылган потенциалдуу жөнөкөй акциялар 52-56-пункттарга ылайык шарттар менен чыгарылган потенциалдуу жөнөкөй акциялар тууралуу аларды эмиссиялоо үчүн белгиленген шарттар менен чыгарылып жатат деп эсептөөгө болоорун аныктайт; жана
- (b) эгерде бул потенциалдуу жөнөкөй акциялар акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө эске алынууга тийиш болсо, анда ишкана 45-48-пункттарда камтылган опциондор жана варранттар тууралуу жобону, 49 – 51-пункттарда камтылган конвертацияланчу инструменттер тууралуу жоболорду, 58 - 61-пункттарда камтылган эсептешүүлөрдү жөнөкөй акциялар же акча каражаттары менен жүргүзүүгө мүмкүн болгон келишимдер тууралуу жоболорду же башка тийиштүү жоболорду жетекчиликке алып, алардын акцияга суюлтулган болжолдонгон пайдага тийгизген таасирин аныктайт.

Бирок акцияга суюлтулган пайданын максаттары үчүн, эгерде ушул сыяктуу шарттар менен чыгарылган акциялар болбогон жүгүртүүдө жүргөн потенциалдуу жөнөкөй акцияларды аткаруу же конвертациялоо болжолдонбосо гана, аткаруу же конвертациялоо тууралуу божомолдор жасалбайт.

Эсептешүүлөрү жөнөкөй акциялар же акча каражаттары менен жүргүзүлүшү мүмкүн болгон келишимдер

- 58** Эгерде ишкана түзгөн келишим боюнча эсептешүүлөрдү анын каалоосуна жараша жөнөкөй акциялар менен же акча каражаттары менен жүргүзүү мүмкүн болсо, ишкана бул келишим боюнча эсептешүүлөр акча каражаттары менен жүргүзүлөт деп болжолдоого тийиш, натыйжада потенциалдуу жөнөкөй акциялар суюлтуу таасири болгондо, акцияга суюлтулган пайданы эсептөөгө кошулат.
- 59 Эгерде ушул өндүү келишим активдерге же милдеттенмелердин максаттарына тийиштүү болсо, үлүштүк же карыз компоненттерин камтыса, эгерде бул келишим үлүштүк инструмент катары классификацияланса, ушул мезгилде болуп өткөн пайданын же зыяндардын курамындагы бардык өзгөрүүлөргө пайдаланылуучу формуланын алымын ишкана ондоп-түзөөгө милдеттүү. Бул ондоп-түзөө 33-пунктта каралган ондоп-түзөөлөргө окшош.
- 60** Эсептешүүлөрдү жөнөкөй акциялар менен же опциондун кармоочусунун каалоосу боюнча акча каражаттары менен жүргүзүүгө мүмкүн болгон келишимдер үчүн акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө эң суюлтулган болуп эсептелген эсептөө ыкмасы (акча каражаттары же акциялар менен) пайдаланылат дегенге таянуу зарыл.
- 61 Ишканага карыздын негизги суммасын акча каражаттары же өзүнүн жөнөкөй акциялары менен төлөөгө чексиз укук берген карыздык инструмент эсептешүүлөр жөнөкөй акциялар же акча каражаттары менен жүргүзүлүүгө мүмкүн болгон келишимдерге мисал боло алат. Өзүнүн кармоочусуна жөнөкөй акциялар же акча каражаттары менен эсептешүүгө укук берген чыгарылган пут-опцион дагы бир мисал боло алат.

Сатылып алынган опциондор

- 62 Сатылып алынган пут- жана колл-опциондор сыяктуу келишимдер (мисалы, өзүнүн жөнөкөй акцияларына ишканада болгон опциондор) акцияга суюлтулган пайданы эсептөөгө кошулбайт, анткени аларды эсепке алуу суюлтпоого алып келмек. Эгерде анын аткаруу баасы акциянын рыноктук баасынан ашып кетсе, пут-опцион аткарылат, ал эми колл-опциондор, эгерде алардын аткаруу баасы акциянын рыноктук баасынан төмөн болсо гана, аткарылат.

Чыгарылган пут-опциондор

- 63** Ишкананы чыгарылган пут-опциондор жана сатып алууга форварддык келишимдер сыяктуу өзүнүн акцияларын кайра сатып алууга милдеттендирген келишимдердин суюлтулган таасири болсо, акцияга суюлтулган пайданы эсептөөгө кошулат. Эгерде бул келишимдер ушул мезгил аралыгында «акчада» болсо (б.а. аткаруу же эсептөө баасы акциянын ошол мезгилдеги орточо рыноктук баасынан жогору болсо), анда мүмкүн болчу пайдага суюлтуучу таасир төмөндөгүдөй эсептелет:
- (a) келишимди аткарууга мүмкүнчүлүк берген келип түшүүлөрдү камсыз кылуу үчүн мезгилдин башталышында жөнөкөй акциялардын (учурдагы орточо рыноктук баа боюнча) жетиштүү саны чыгарылат деген божомол жасалат;
  - (b) эмиссиядан келип түшкөн каражаттар келишимди аткарууга (б.а. жөнөкөй акцияларды сатып алууга) жумшалат деген божомол жасалат; жана
  - (c) кошумча жөнөкөй акциялар (шарттуу чыгарылган жөнөкөй акциялардын саны менен келишимди аткаруунун натыйжасында алынган жөнөкөй акциялардын санынын ортосундагы айырма) акцияга суюлтулган пайданы эсептөөгө кошулат.

Ретроспективдүү ондоп-түзөөлөр

- 64** Эгерде жүгүртүүдөгү потенциалдуу жөнөкөй акциялар капиталдаштыруунун, бонустук эмиссиянын же акцияны майдалоонун натыйжасында көбөйсө, же тескери майдалоонун натыйжасында азайса, анда көрсөтүлгөн бардык мезгилде эсептелген акцияга базалык жана суюлтулган пайда ретроспективдүү ондоп-түзөтүлүүгө тийиш. Эгерде бул өзгөрүүлөр отчеттук мезгилдин аягынан кийин, бирок чыгарылыштын финансылык отчеттуулугу жактырылганга чейин болсо, учурдагы жана мурда көрсөтүлгөн мезгилдердеги акцияга пайданын көрсөткүчтөрү акциялардын жаңы санынын негизинде эсептелүүгө тийиш. Эсептөөдө акциялардын санынын ушул өңдүү өзгөрүүлөрү эске алынган фактыны ачып көрсөтүү зарыл. Андан тышкары көрсөтүлгөн бардык мезгилдеги акцияга базалык жана суюлтулган пайда ретроспективдүү эске алынган каталардын жана өзгөртүүлөрдүн эсеп саясатына карата ретроспективдүү ондоп-түзөтүлөт.
- 65** Акцияга пайданы эсептөөдө жасалган божомолдордо өзгөртүүлөр болгондо же потенциалдуу жөнөкөй акциялар жөнөкөй акцияга конвертацияланса, мурда көрсөтүлгөн мезгилдердеги акцияга суюлтулган пайданы ишкана кайра эсептебейт.

Маалымат берүү

- 66** Ишкана жыйынды киреше тууралуу отчетунда башкы ишкананын жөнөкөй акцияларын кармоочулардын үлүшүнө туура келген улантылып жаткан ишмердүүлүктүн пайдасы же зыяны боюнча, ошондой эле башкы ишкананын жөнөкөй акцияларын кармоочулардын үлүшүнө туура келген азыркы мезгилдеги пайдасы же зыяны боюнча эсептелген акцияга базалык жана суюлтулган пайданын көрсөткүчтөрүн жөнөкөй акциялардын мезгил аралыгында пайдага катышууда түрдүү укуктарга ээ болгон ар бир классы боюнча көрсөтөт. Ишкана көрсөтүлгөн бардык мезгил үчүн акцияга базалык жана суюлтулган пайда тууралуу маалыматтарды бирдей ачык көрсөтүүгө тийиш.
- 67** Акцияга пайда тууралуу маалыматтар жыйынды киреше тууралуу отчетто бардык мезгилдер үчүн берилет. Эгерде акцияга суюлтулган пайда тууралуу маалыматтар кур дегенде бир мезгил үчүн көрсөтүлсө, акцияга суюлтулган пайда акцияга базалык пайдага барабар болсо дагы, көрсөтүлгөн бардык мезгилдер үчүн көрсөтүлүүгө тийиш. Акцияга базалык жана суюлтулган пайда барабар болуп калса, эки көрсөткүч жыйынды киреше тууралуу отчеттун бир сабында көрсөтүлүшү мүмкүн.

- 67А Эгерде ишкана пайда же зыян беренелерин ФОЭС (IAS) 1дин (2011-жылдагы түзөтүүлөрдү эске алуу менен) 10А-пунктунда жазылгандай өзүнчө отчетто көрсөтсө, ал акцияга базалык жана суюлтулган пайда тууралуу маалыматты 66 жана 67-пункттарга ылайык ушул өзүнчө отчетто көрсөтөт.
- 68 **Токтотулган ишмердүүлүк тууралуу отчет берип жаткан ишкана токтотулган ишмердүүлүктөн акцияга базалык жана суюлтулган пайданын көрсөткүчтөрүн түздөн-түз жыйынды киреше тууралуу отчетто же эскертүүлөрдө ачып көрсөтөт.**
- 68А Эгерде ишкана пайда же зыян беренелерин ФОЭС (IAS) 1дин (2011-жылдагы түзөтүүлөрдү эске алуу менен) 10А-пунктунда жазылгандай өзүнчө отчетто көрсөтсө, токтотулган ишмердүүлүккө тийиштүү акцияга базалык жана суюлтулган пайда тууралуу маалыматты 68-пунктка ылайык ушул өзүнчө отчетто же эскертүүлөрдө көрсөтөт.
- 69 **Ишкана акцияга базалык жана суюлтулган пайда тууралуу маалыматтарды бул (б.а. акцияга карата зыян тууралуу) маалыматтар терс болсо дагы көрсөтөт.**

Маалыматты ачып көрсөтүү

- 70 **Ишкана төмөндөгү маалыматтарды ачып көрсөтөт:**
- (a) акцияга базалык жана суюлтулган пайданы эсептөөдө, ошондой эле бул суммаларды учурдагы мезгилде башкы ишкананын үлүшүнө туура келген пайда же зыян менен салыштырып текшерүүдө алымы катары пайдаланылган суммаларды. Салыштырып текшерүү бул көрсөткүчкө таасир эткен инструменттердин ар бир классынын акцияга пайданын көрсөткүчүнө таасирин чагылдырууга тийиш.
  - (b) акцияга базалык жана суюлтулган пайданы эсептөөдө бөлүмү катары пайдаланылган орточо алынган жөнөкөй акциялардын санын, ошондой эле бул бөлүмдөрдү бири-бири менен салыштырып текшерүүнү. Салыштырып текшерүү бул көрсөткүчкө таасир эткен инструменттердин ар бир классынын акцияга пайданын көрсөткүчүнө таасирин эске алууга тийиш.
  - (c) келечекте акцияга базалык пайданы суюлтууга алып келиши мүмкүн болгон, бирок акцияга суюлтулган пайданы эсептөөгө кошулбаган, анткени көрсөтүлгөн мезгилде алардын таасири суюлтуучу болбогон инструменттерди (анын ичинде шарттары менен чыгарылган акцияларды).
  - (d) отчеттук мезгилдин акырынан кийин жасалган бүтүмдөр, эгерде бул бүтүмдөр отчеттук мезгилдин акырына чейин жасалса, отчеттук мезгилдин акырында жүгүртүүдө жүргөн жөнөкөй акциялардын же потенциалдуу жөнөкөй акциялардын санын олуттуу өзгөртүшү мүмкүн болгон, 64-пунктка ылайык эсептөөдө эске алынганарды кошпогондо, жөнөкөй акциялары менен же потенциалдуу жөнөкөй акциялары менен жүргүзүлгөн операциялардын сыпаттамасы.
- 71 70(d)-пунктта эскертилген операцияларга төмөндөгүлөр мисал боло алат:
- (a) акча каражаттары менен төлөнгөн акцияларды чыгаруу;
  - (b) келип түшүүчү каражаттары карызды төлөөгө же отчеттук мезгилдин акырында жүгүртүүдө жүргөн артыкчылыктуу акциялар боюнча төлөмдөргө пайдаланылуучу акцияларды чыгаруу;
  - (c) жүгүртүүдөгү жөнөкөй акцияларды кайра сатып алуу;
  - (d) отчеттук мезгилдин акырында жүгүртүүдө жүргөн потенциалдуу жөнөкөй акцияларды жөнөкөй акцияларга конвертациялоо же укуктарды ишке ашыруу;

- (e) опциондорду, варранттарды же конвертацияланган инструменттерди чыгаруу; жана
- (f) шарты менен чыгарылуучу акцияларды чыгарууга алып келүүчү шарттарды аткаруу.

Акцияга пайда мындай отчеттук мезгилдин акырынан кийин жүргүзүлгөн операциялардын жыйынтыгына карата ондоп-түзөтүлбөйт, анткени алар отчеттук мезгилде пайда алуу же зыян тартуу үчүн пайдаланылган капиталдын көлөмүнө таасир этпейт.

- 72 Потенциалдуу жөнөкөй акцияларды чыгарууну болжолдогон финансылык инструменттер жана башка келишимдер акцияга базалык жана суюлтулган пайданы аныктоонун ыкмасына таасир этчү шарттарды камтышы мүмкүн. Кайсы бир потенциалдуу жөнөкөй акциялар суюлтуучу болуп эсептелеби, эгерде эсептелсе, жүгүртүүдө жүргөн акциялардын орточо алынган санына жана жөнөкөй акциянын кармоочуларынын үлүшүнө туура келген пайданы же зыянды андан кийин ондоп-түзөөгө алардын таасири канчалык экендиги бул шарттарга көз каранды болушу мүмкүн. Эгерде башка стандарттар менен талап кылынбаса, мындай финансылык инструменттердин жана башка келишимдердин шарттарын ачып көрсөтүү колдоого алынат («*Финансылык инструменттер: маалыматты ачып көрсөтүү*» ФОЭС (IFRS) 7ни караңыз).
- 73 Эгерде ишкана акцияга базалык жана суюлтулган пайданан тышкары отчеттуулук компонентинде көрсөтүлгөн пайданын же зыянын негизинде эсептелген бул стандартка ылайык талап кылынгандан айырмаланган акцияга көрсөткүчтөрдү ачып көрсөтсө, анда мындай көрсөткүчтөр бул стандартка ылайык аныкталган орточо алынган жөнөкөй акциялардын санын пайдалануу менен эсептелип чыгууга тийиш. Акцияга базалык жана суюлтулган мындай көрсөткүчтөр бирдей көрсөтмөлүү ачып көрсөтүлүүгө жана эскертүүлөрүндө келтирилүүгө тийиш. Ишкана алымды (алымдарды) эсептөөнүн принцибин ачыктаганда, акцияга көрсөткүчтөр салык салынганга чейинки көрсөткүчтөр же салык салынгандан кийинки көрсөткүчтөр экендигин кошо ачыктайт. Эгерде жыйынды киреше жөнүндө отчетто берене катары көрсөтүлбөгөн компонент жыйынды киреше тууралуу отчетто пайдаланылса, анда пайдаланылган компонент менен жыйынды киреше тууралуу отчетто көрсөтүлгөн берененин ортосундагы салыштырып текшерүү көрсөтүлүүгө тийиш.
- 73A 73-пункт ошондой эле акцияга базалык жана суюлтулган пайда тууралуу маалыматтан тышкары бул стандартка ылайык талап кылынгандан айырмалуу отчеттуулукта көрсөтүлгөн пайда же зыян беренелерин пайдалануу менен, акцияга суммалар дагы ачыктаган ишканага карата пайдаланылат.

Күчүнө кирүү күнү

- 74 Ишкана бул стандартты 2005-жылдын 1-январынан же андан кийинки күндөн кийин башталуучу мезгилдерге колдонууга тийиш. Мөөнөтүнөн мурда колдонуу кубатталат. Эгерде ишкана бул стандартты 2005-жылдын 1-январына чейин башталган мезгилдерге карата пайдаланса, анда ал бул фактыны ачып көрсөтүүгө тийиш.
- 74A ФОЭС (IAS) 1 (2007-жылы кайра каралган) тарабынан ФОЭСтерде пайдаланылган терминологияга түзөтүүлөр киргизилген. Андан тышкары, 4A, 67A, 68A жана 73A-пункттары кошулган. Ишкана көрсөтүлгөн түзөтүүлөрдү 2009-жылдын 1-январынан же бул күндөн кийин башталуучу жылдык мезгилдерге карата пайдаланууга тийиш. Эгерде ишкана ФОЭС (IAS) 1ди (2007-жылы кайра каралган) алда канча эрте мезгилге карата колдонсо, көрсөтүлгөн түзөтүүлөр мына ошол алда канча эрте мезгилге карата колдонулууга тийиш.
- 74B ФОЭС (IFRS) 10 жана 2011-жылдын май айында чыгарылган «*Биргелешкен ишкердик*» ФОЭС (IFRS) 11 тарабынан 4, 40 жана A11-пункттарына түзөтүүлөр киргизилген. Ишкана бул түзөтүүлөрдү ФОЭС (IFRS) 10ду жана ФОЭС (IFRS) 11ди колдонуу менен бир учурда колдонууга тийиш.

- 74C 2011-жылдын май айында чыгарылган ФОЭС (IFRS) 13 тарабынан 8, 47A жана A2-пункттарына түзөтүүлөр киргизилген. Ишкана бул түзөтүүлөрдү ФОЭС (IFRS) 13тү колдонуу менен бир учурда колдонууга тийиш.
- 74D 2011-жылдын июнунда чыгарылган «*Башка жыйынды кирешенин беренелерин көрсөтүү*» (ФОЭС (IAS) 1ге түзөтүүлөр) документи тарабынан 4A, 67A, 68A жана 73A-пункттарына түзөтүүлөр киргизилген. Ишкана бул түзөтүүлөрдү ФОЭС (IAS) 1ди колдонууда 2011-жылдын июнунда киргизилген түзөтүүлөрдү эске алуу менен колдонууга тийиш.
- 74E 2014-жылдын июлунда чыгарылган «*Финансылык инструменттер*» ФОЭС (IFRS) 9 тарабынан 34-пунктка түзөтүү киргизилген. Ишкана аталган түзөтүүнү ФОЭС (IFRS) 9дү колдонуу менен бир учурда колдонууга тийиш.

Башка документтердин колдонулушун токтотуу

- 75 Бул стандарт «*Акцияга пайда*» ФОЭС (IAS) 33тү (1997-жылы чыгарылган) алмаштырат.
- 76 Бул стандарт «*Акцияга пайда – эсептешүү акциялар менен жүргүзүлүшү мүмкүн болгон финансылык инструменттер жана башка келишимдер*» ТТК (SIC) - 24 түшүндүрмөсүн алмаштыра алат.

А тиркемеси

Пайдалануу боюнча колдонмо

Бул тиркеме бул стандарттын ажырагыс бөлүгү болуп эсептелет.

Башкы ишкананын үлүшүнө туура келген пайда же зыян

A1 Бириктирилген финансылык отчеттуулуктун маалыматтары боюнча акцияга пайданы эсептөө максаттары үчүн башкы ишкананын үлүшүнө туура келген пайда же зыян ишкананын катышуунун контролдонбоочу үлүшүнө оңдоп-түзөлгөн бириктирилген пайдасы же зыяны болуп эсептелет.

Иштеп жаткан акционерлер үчүн кошумча акцияларды жеңилдетип чыгаруу

A2 Потенциалдуу жөнөкөй акцияларды аткарууда же конвертациялоодо жөнөкөй акцияларды чыгаруу адатта бонустук эмиссиянын элементин камтыбайт. Бул потенциалдуу жөнөкөй акциялар адатта адилет нарк боюнча чыгарылгандыгы менен байланышкан, себеби бул ишканадагы болгон ресурстарды пропорционалдуу өзгөртүүгө алып келет. Бирок кошумча акцияларды жеңилдетип чыгарууда көп учурларда иштеп жаткан акционерлер үчүн аткаруу баасы акциялардын адилет наркынан төмөн болот. Ошондуктан, 27(b)-пунктунда белгиленгендей, иштеп жаткан акционерлер үчүн мындай кошумча акцияларды жеңилдетип чыгаруу бонустук эмиссиянын элементтерин камтыйт. Эгерде мындай жеңилдетип чыгарууда баалуу кагаздар бардык акционерлерге сунушталса, акцияга базалык жана суюлтулган пайданы эсептөөдө мындай кагаздарды чыгаруунун бардык мезгили үчүн пайдаланылган жөнөкөй акциялардын саны бул чыгарылышка чейин жүгүртүүдө жүргөн жөнөкөй акциялардын санын төмөндөгү көрсөткүчкө көбөйтүлгөндөгү сан катары кабыл алынат:

Укуктарды түздөн-түз ишке ашыруунун алдындагы адилет нарк

Укуктарды ишке ашыруунун алдындагы акциянын теориялык адилет наркы

Укуктарды ишке ашырууга чейинки акциянын теориялык наркы укуктарды түздөн-түз ишке ашыруунун алдында акциянын агрегацияланган адилет наркын жана укуктарды ишке ашыруудан келип түшкөн каражаттарды кошуу жана алынган сумманы укуктарды ишке ашыруудан кийинки жүгүртүүдөгү акциялардын санына бөлүү жолу менен эсептеп чыгарылат. Эгерде чыгарылуучу укуктар аларды ишке ашырууга чейин ачык рынокто акциялардан өзүнчө сатылса, адилет наркы акциялар укуктар менен бирге сатылган акыркы күн жабылгандагы баа боюнча бааланат.

Контролдук көрсөткүч

A3 42 жана 43-пункттарда пайдаланылган «контролдук көрсөткүч» түшүнүгүн колдонууну сүрөттөө үчүн мындай деп болжолдойлу, улантылып жаткан ишмердүүлүктөн башкы ишкананын үлүшүнө туура келген пайда – 4 800 а. б.¹ токтотулган ишмердүүлүктөн башкы ишкананын үлүшүнө туура келген зыян – 7200 а.б., башкы ишкананын үлүшүнө туура келген зыян – 2 400 а. б., жүгүртүүдөгү жөнөкөй акциялардын саны: жөнөкөйү – 2 000, потенциалдуу жөнөкөйү – 400. Бул ишкананын улантылып жаткан ишмердүүлүктөн акцияга базалык пайдасы – 2,40 а.б., токтотулган ишмердүүлүктөн акцияга базалык пайда – 3,60 а. б. жана акцияга зыяны – 1,20 а.б.. 400 потенциалдуу жөнөкөй акция акцияга суюлтулган пайданы эсептөөгө кошулат, анткени, эгерде 400 потенциалдуу жөнөкөй акция пайдага жана зыяндарга эч кандай таасир этпесе, улантылып жаткан ишмердүүлүктөн акцияга жыйынтык пайда болгон 2,00 а.б. суюлтуучу болуп саналат. Улантылып жаткан ишмердүүлүктөн башкы ишкананын үлүшүнө туура келген пайда – бул контролдук көрсөткүч болгондуктан, акцияга жыйынтык көрсөткүч акцияга ушул өңдүү базалык көрсөткүчкө салыштырмалуу суюлтулбаган болуп саналса да, ишкана бул 400

¹ Бул колдонмодо акчалардын суммалары «акча бирдиктеринде» (а. б.) берилген.

потенциалдуу жөнөкөй акцияны башка пайданын эсебине кошот, б.а. акцияга зыян аз (токтотулган ишмердүүлүктөн акцияга зыян 3,00 а.б., ал эми акцияга жалпы зыян –1,00 а.б.түзөт).

Жөнөкөй акциялардын орточо рыноктук баасы

- A4 Акцияга суюлтулган пайданы эсептөө максаттары үчүн божомол боюнча чыгарыла турган потенциалдуу жөнөкөй акциялардын орточо рыноктук баасы ушул мезгилдеги жөнөкөй акциянын орточо рыноктук баасынын негизинде эсептелет. Теориялык жактан алганда орточо рыноктук бааны аныктоодо бул ишкананын бүтүмдөр рыногунда жөнөкөй акциялар менен түзгөн бардык баалары эске алынууга тийиш. Бирок адатта практикада жумадагы же ай ичиндеги жөнөкөй орточо баа пайдаланылышы мүмкүн.
- A5 Эреже катары, орточо рыноктук бааны эсептөөдө рыноктогу жабуучу баалар пайдаланылышы мүмкүн. Бирок баалар олуттуу олку-солку болгондо, адатта эң жогорку жана эң төмөнкү баанын ортосу кыйла репрезентативдүү болуп чыгат. Эгерде шарттардын өзгөрүшүнөн улам өзүнүн релевантуулугун жоготпосо, орточо рыноктук бааны эсептөөнүн бир гана ыкмасын ырааттуу пайдалануу зарыл. Мисалы, орточо рыноктук бааны эсептөөдө рыноктогу жабуучу бааларды пайдаланган ишкана бир нече жыл бою салыштырмалуу стабилдүү баалар турганда орточо бааны эң жогорку жана эң төмөнкү баанын негизинде эсептөөгө өтүшү мүмкүн, эгерде баалар катуу өзгөрө баштаса, рыноктогу жабуучу баалар боюнча эсептөө репрезентативдүү орточо бааны алууга жол бербейт.

Опциондор, варранттар жана алардын эквиваленттери

- A6 Конвертациядан кийин алынган конвертациялануучу инструменттин жана жөнөкөй акциялардын орточо баасы опциондорду же варранттарды аткаруу баасынан жогору болсо, конвертациялануучу инструменттерди сатып алууга опциондор же варранттар аткарылды деп эсептелет. Бирок, эгерде ушул сыяктуу жүгүртүүдө жүргөн конвертациялануучу инструменттердин конвертациясын аткаруу тууралуу божомол жасалган учурда гана – эгерде мындай жагдай болсо гана аткаруу тууралуу божомол жасалат.
- A7 Опциондорду же варранттарды чыгаруу тууралуу жоболор алардын аткаруу баасын ишкананын (же анын башкы же туунду ишканасынын) карыздык же башка инструменттери менен толук же бир бөлүгүн төлөөгө жол бериши же талап кылышы мүмкүн. Эгерде (а) тийиштүү жөнөкөй акциялардын бул мезгилдеги орточо рыноктук баасы аткаруу баасынан жогору болсо, же (b) төлөм каражаты катары пайдаланылчу инструментти сатуу баасы опцион же варрант келишим боюнча жана ага байланыштуу арзандатуудан улам сунуштала турган баадан төмөн болсо жана аткаруунун натыйжасында алынган аткаруунун реалдуу баасы жөнөкөй акциялардын рыноктук баасынан төмөн болсо, акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө бул опциондор же варранттар суюлтуучу таасир берет. Акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө бул опциондор же варранттар аткарылды деп болжолдонот, ал эми карыздык же башка инструменттер опциондор же варранттар үчүн төлөм иретинде сунушталат. Эгерде опционду же варрантты кармоочуга акча каражаттары менен төлөө пайдалуу болсо, келишим мындай төлөөгө тыюу салбаса, акча каражаттары менен төлөөгө жол берилет. Жалпы болжолдонгон карызга төлөм катары сунушталган пайыздар (салыктарды кемиткенден кийин) алымды оңдоп-түзөөдө кайра кошулат.
- A8 Ушул сыяктуу шарттарда чыгарылган артыкчылыктуу акцияларга карата дагы ушул сыяктуу ыкма же инвесторго кыйла жагымдуу конверсиялык коэффициент үчүн акча каражаттары менен төлөөгө мүмкүнчүлүк берген конвертациялоо мүмкүнчүлүгү бар инструменттер колдонулат.
- A9 Айрым опциондорду же варранттарды чыгаруу тууралуу жоболор бул инструменттерди аткаруудан алынган келип түшүүлөрдү ишкананын (же башкы ишкананын же туунду ишкананын) карыздык же башка инструменттерин жабуу үчүн пайдаланууну талап кылышы мүмкүн. Акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө бул опциондор же варранттар

аткарылды, ал эми келип түшүүлөр жөнөкөй акцияларды сатып алууга эмес, карызды орточо рыноктук баада сатып алууга жумшалды деп болжолдонот. Бирок болжолдонгон аткаруудан алынган келип түшүүлөр болжолдонгон карызды сатып алууга пайдаланылган (б.а. болжолдонгон жөнөкөй акцияларды кайра сатып алууга пайдаланылган) суммадан ашса, акцияга суюлтулган пайданы эсептөөгө кошулат. Сатылып алынган жалпы болжолдонгон карызга пайыздар (салыктарды кемиткенден кийин) алымды оңдоп-түзөөдө кайра кошулат.

Чыгарылган пут-опциондор

- A10 63-пункттун колдонулушун сүрөттөп берүү үчүн ишкана өзүнүн жөнөкөй акцияларына чыгарган аткаруу баасы 35 а.б. болгон 120 пут-опцион жүгүртүүдө жүрөт деп болжолдойлу. Анын ушул мезгилдеги жөнөкөй акцияларынын орточо рыноктук баасы - 28 а.б.. Акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө 4200 а.б. бааланган пут-опциондор боюнча өз милдеттенмелерин аткаруу үчүн бул мезгилдин башында ар бири 28 а.б. болгон 150 акция чыгаруу тууралуу ишкана божомол кылат. Акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө чыгарылган 150 жөнөкөй акция менен пут-опционду (30 кошумча жөнөкөй акция) аткаруунун натыйжасында алынган жөнөкөй акциялардын ортосундагы айырма акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдөгү формуланын бөлүмүнө кошулат.

Туунду ишканалардын, биргелешкен ишканалардын же ассоциацияланган ишканалардын инструменттери

- A11 Туунду ишкананын, биргелешкен ишкананын же ассоциацияланган ишкананын, биргелешкен ишкананын же ассоциацияланган ишкананын жөнөкөй акциясына же башкы ишкананын же инвестиция объектисине биргелешип контролдоо жүргүзгөн же ага олуттуу таасир эткен (б.а. отчет берүүчү ишкананын акциялары) инвестордун жөнөкөй акциясына конвертациялануучу потенциалдуу жөнөкөй акциялары акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө төмөнкүчө эске алынат:
- (a) алардын кармоочуларына туунду ишкананын, биргелешкен ишкананын же ассоциацияланган ишкананын жөнөкөй акциясын алууга укук берген туунду ишкана, биргелешкен ишкана же ассоциацияланган ишкана чыгарган инструменттер ишкананын, биргелешкен ишкананын же ассоциацияланган ишкананын акциясына суюлтулган пайданы эсептөөгө кошулат. Андан кийин бул акцияга пайда туунду ишкананын, биргелешкен ишкананын же ассоциацияланган ишкананын тийиштүү инструменттерине отчет берген ишкананын ээлик кылуу көлөмүнө жараша акцияга пайдасын эсептөөгө кошулат.
  - (b) акцияга суюлтулган пайданы эсептөө максаттары үчүн отчет берген ишкананын жөнөкөй акцияларына конвертацияланчу туунду ишкананын, биргелешкен ишкананын же ассоциацияланган ишкананын инструменттери отчет берүүчү ишкананын потенциалдуу жөнөкөй акциялары болуп саналат. Отчет берүүчү ишкананын жөнөкөй акцияларын сатып алуу үчүн чыгарылган туунду ишкананын, биргелешкен ишкананын же ассоциацияланган ишкананын ушул сыяктуу опциондору же варранттары акцияга бириктирилген суюлтулган пайданы эсептөөдө отчет берген ишкананын потенциалдуу жөнөкөй акциялары катары каралат.
- A12 Отчет берген ишкана тарабынан чыгарылган жана туунду ишкананын, биргелешкен ишкананын же ассоциацияланган ишкананын жөнөкөй акцияларына конвертацияланчу инструменттердин акциянын пайдасына тийгизген таасирин аныктоо максаттарында бул инструменттер конвертацияланган деп эсептелет жана алымы (башкы ишкананын жөнөкөй акцияларын кармоочулардын үлүшүнө туура келген пайда же зыян) 33-пункт талап кылгандай оңдоп-түзөтүлөт. Бул оңдоп-түзөөлөрдөн тышкары алым туунду ишкананын, биргелешкен ишкананын же ассоциацияланган ишкананын болжолдонгон конвертациялоонун натыйжасында жүгүртүүдө жүрүп калган жөнөкөй акцияларынын саны көбөйүшүнө байланыштуу отчет берүүчү ишкана (мисалы, дивидендик киреше же

үлүштүк катышуу методу менен эсептелген киреше) эске алган пайданын же зыяндын курамындагы өзгөртүүлөргө карата оңдоп-түзөтүлөт. Акцияга суюлтулган пайданы эсептөө үчүн формуланын бөлүмүнө бул таасир этпейт, анткени отчет берүүчү ишкананын жүгүртүүдөгү жөнөкөй акцияларынын саны бул конвертациялоонун натыйжасында өзгөрмөк эмес.

Пайдага катышууга укук берген үлүштүк инструменттер жана эки класстын жөнөкөй акциялары

- A13 Айрым ишканалардын өздүк капиталы төмөндөгүлөрдөн турат:
- (a) жөнөкөй акциялар менен бирге дивиденддерге мурдатан аныкталган катышта (мисалы, экиге бир), кээде катышууга белгиленген жогорку чек (мисалы, акцияга белгиленген суммага чейин, бирок андан жогору эмес) менен катышууга укук берген инструменттерден;
  - (b) жөнөкөй акциялардын башка класстары боюнча дивиденд ставкаларынан айырмаланган дивиденд ставкалары менен жөнөкөй акциялар классы, бирок артыкчылыктуу укугу же кыйла жогорку кезектүүлүк укугу жок.
- A14 Акцияга суюлтулган пайданы эсептөө максаттары үчүн A13-пунктта жазылган инструменттерди, эгерде алар суюлтуу натыйжасын берсе, жөнөкөй акцияларга конвертациялоо болжолдонот, Кайсы бир класстагы жөнөкөй акцияларга конвертацияланбаган инструменттер үчүн мезгил аралыгындагы пайда же зыян түрдүү класстагы акцияларга жана пайдага катышуу укугу менен, дивиденд алууга катышуу укуктарына ылайык же бөлүштүрүлбөгөн пайдага катышууга башка укуктары менен үлүштүк инструменттерге тийиштүү болот. Акцияга базалык жана суюлтулган пайданы эсептөө үчүн:
- (a) башкы ишкананын жөнөкөй акцияларын кармоочулардын үлүшүнө туура келген пайда же зыян отчеттук мезгилде төлөнүп берилүүгө тийиш болгон (мисалы, төлөнүп бериле элек топтолгон дивиденддердин суммасына) келишимде макулдашылган жана учурдагы мезгилде жарыяланган акциялардын ар бир классы боюнча жана дивиденддердин (же пайдага катышуу укугу менен облигациялар боюнча пайыздардын) суммасына оңдоп-түзөтүлөт (пайданы азайтат, ал эми зыяндарды көбөйтөт).
  - (b) калган пайда же зыян жөнөкөй акциялар менен үлүштүк инструменттердин ортосунда отчеттук мезгилдеги бардык пайда (же зыян) бөлүштүрүлгөн деген божомолдон улам ар бир инструменттин пайдага пропорционалдуу катышуу укугу менен бөлүштүрүлөт. Үлүштүк инструменттин ар бир классына тийиштүү жалпы пайда же зыян дивиденддерге тийиштүү суммаларга пайдага катышууга тийиштүү суммаларды кошуу жолу менен аныкталат.
  - (c) бул инструмент боюнча акцияга пайданы аныктоо үчүн үлүштүк инструменттердин ар бир классына тийиштүү болгон жалпы пайда бул пайда тийиштүү болгон жүгүртүүдө жүргөн акциялардын санына бөлүнөт.

Акцияларга суюлтулган пайданы эсептөөдө божомолго ылайык чыгарылды деп эсептелген бардык потенциалдуу жөнөкөй акциялар жүгүртүүдөгү жөнөкөй акциялардын санына кошулуп эсептелет.

Жарым-жартылай төлөнгөн акциялар

- A15 Эгерде жөнөкөй акциялар чыгарылса, бирок толук төлөнбөсө, бул мезгилдин аралыгында төлөнгөн дивиденддерге катышууга толук төлөнгөн жөнөкөй бир акцияга салыштырмалуу кандай укугу бар экендигинен улам, акцияларга базалык пайданы эсептөөдө алар жөнөкөй акциялардын үлүшүнө теңештирилет.

- A16 Эгерде жарым-жартылай төлөнгөн акциялар мезгил үчүн төлөнгөн дивиденддерге катышуу укугун ыйгарбаса, алар акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө варранттарга же опциондорго эквивалент катары каралат. Төлөнбөгөн калдык жөнөкөй акцияларды сатып алууга пайдаланылган келип түшүүлөр катары божомолдонот. Акцияга суюлтулган пайданы эсептөөдө эске алынган акциялардын саны жазылуу боюнча жайгаштырылган акциялардын саны менен божомол боюнча сатылып алынган акциялардын санынын ортосундагы айырма болуп саналат.